

Bilag 4.

Idet den undertegnede ved Indenrigsministeriets Resolution af 2den Februar d. A. nedsatte Kommission til Undersøgelse af Spørgsmaalet om en Afløsning af den Ejeren af Frisenbold Laksøgaard tilkommende Eneret til Fiskeri i Sejlbybet i Gudena og Randers Fjord skriver til at aflægge Beretning om Resultatet af sin Virksomhed, skal man tillade sig efter anstillede Undersøgelser at fremstille, hvorledes de faktiske Forhold stille sig.

Som det i et af afdøde Justitsraad Meckelmann, Borgmester i Randers, i Aaret 1833 udgivet Skrift: „Om Fiskeriet i Randers Fjord, en Afdeling af Randers Købstads Beskrivelse“, i Forordet er bemærket, har det i mere end tre Aarhundreder været omtvistet, hvorvidt Laksøgaardenes Rettigheder i Gudena og Randers Fjord strække sig, og har der, uagtet en Række kongelige specielle Benaadninger, Resolutioner og Anordninger have behandlet dette Anliggende, endnu til de seneste Tider stadig været Retsstrætter om disse Rettigheder. Saabel oven som neden for Byen fandtes der en Mængde Laksøgaarde, og forskellige Kommissioner have været nedsatte for at ordne Forholdene imellem dem, ligesom for i det hele at ordne Sejladsen og Fiskeriet i Aaen og Fjorden og give Bestemmelser for dettes Udøvelse, men de givne Forskrifter ere aldrig alvorlig blevne overholdte, og de prætenderede Rettigheder ere aldrig strengt blevne hævdede.

De indtil langt hen i dette Aarhundrede endnu eksisterende Laksøgaarde, navnlig i Sidestrømmene ved Randers By, der alle tilligemed Fiskeriretten deri tilhørte private, ere efterhaanden blevne nedlagte, særlig ved Bestræbelser fra Randers Havnekommissions Side af Hensyn til Sejladsen, men ogsaa fordi Driften af dem ikke kunde svare Regning. Laksen søger nemlig ved sin Opgang det dybeste Vand, og da Havnevesenet efterhaanden har uddybet Sejlbybet i Fjorden og Gudenaen indtil Randers Bro til en Dybde af 11—15 Fod, har Laksen som Følge heraf forladt Sidestrømmene og søger nu kun i Hovedstrømmen der, hvor der er dybest Vand. Forskellige af Sidestrømmene har Havnekommissionen købt dels for at have fri Hænder med Hensyn til Havnens Indretning, dels for at forhindre Fiskerigaarde og Afspærringer til Gene for Sejladsen, og andre af disse Strømme ere købte eller lejede af Ejeren af Frisenbold Laksøgaard for at hindre andre i at fiske i dem, medens i nogle Fiskeriretten ganske vist endnu tilkommer vedkommende Ejer, men Laksøgaarden er nedlagt, da det af den ovenberørte Grund ikke kan betale sig at drive Laksøfiskeri der.

Laksø- eller Fiskegaardenes Indretning skriver sig formentlig fra det 16de eller Begyndelsen af det 17de Aarhundrede, og af de forskellige Besværgelser og Kommissionsforretninger fremgaar det, at Fjorden og Aaen have været saa bebyggede med Fiskegaarde, at Strømmen er bleven hindret, og Sejladsen i høj Grad vanskeliggjort. Hvor mange Laksøgaarde der har været, kan ikke siges med Bestemthed, men af Laksøkommissionens Betænkning af 1698 fremgaar det, at der den Gang fandtes oven for Randers Bro 13 Laksøgaarde og neden for Broen 25. Paa Meckelmanns Tid (1833) var kun i Drift 12 Laksøgaarde, nemlig:

Frisenbolds, tilhørende Apoteker Faith,

Overgaarden og Sygstuegaarden, tilhørende Clausholm,

Anden Møllergaard og Apotekergaarden, tilhørende Købmand Quigau.

Randers Bys Laksøgaard, hvormed Borgmesteren var beneficeret, alle Vest for Sønderbro, og Øst for Broen: